

Werk

Titel: Scientia rerum universalem ex Euclide restituta

Autor: Hentschius, Joannes Jacobus

Verlag: Haered. Lankisianorum

Ort: Lipsiae

Jahr: 1756

Kollektion: digiwunschbuch; mathematica

Signatur: 8 PHIL II, 288:2

Werk Id: PPN83290273X

PURL: http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PID=PPN83290273X|LOG_0013

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=83290273X>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain these Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

Idem vero rectang. sub AD, DC = quadrato
 rectæ DB (per hypoth.);

Ergo quadratum DE = quadrato DB (per
 1. ax.) ac propterea linea DE = lineæ DB
 (per 8. ax.)

Porro recta FE = rectæ FB (per 15. def. 1.);
 in triangulis igitur DEF, DBF, duo latera DE,
 EF, duobus DB, BF sunt æqualia & basis ipsorum
 FD communis, angulus igitur DBF = angulo
 DEF (per 8. 1.);

Rectus autem est DEF angulus (per 18. 3.),

Ergo & angulus DBF est rectus (per 1. ax.);

Et quoniam recta FB per circuli centrum transit,
 ideoque est circuli semidiameter (per 15. def. 1.), re-
 cta DB ab extremitate semidiametri FB ad angulos
 rectos ducta circum ABC contingit (per cor. 16. 3.).

Quod erat demonstr.

EUCLIDIS ELEMENTORUM, LIBER QUARTUS

DEFINITIONES.

1. **F**igura rectilinea in figura rectilinea inscribi dicitur, quando unusquisque figuræ inscriptæ angulus contingit unumquodque latus ejus, in qua inscribitur.
2. **F**igura similiter circa figuram circumscribi dicitur, quando unumquodque latus circumscri-

- pta contingit unumquemque angulum ejus, quæ inscribitur.
3. Figura rectilinea in circulo inscribi dicitur, quando unusquisque inscriptæ figuræ angulus circuli circumferentiam contingit.
 4. Figura rectilinea circa circumferentiam circuli describi dicitur, quando unumquodque latum circumscriptæ circuli circumferentiam contingit.
 5. Circulus similiter in figura rectilinea inscribi dicitur, quando Circuli circumferentia unumquodque latum ejus, in qua inscribitur, contingit.
 6. Circulus circa figuram rectilineam describi dicitur, quando circuli circumferentia unumquemque angulum ejus, circa quam circumscriptur, contingit.
 7. Recta linea in circulo aptari dicitur, quando ejus termini in circuli circumferentia fuerint.

PROP. I. PROBL.

In dato circulo datæ rectæ lineæ, quæ diametro ejus non major sit, æqualem rectam lineam aptare.

Sit datus circulus ABC, data autem recta linea D non major circuli diametro: oportet in circulo ABC rectæ lineæ D æqualem rectam lineam aptare.

Constructio.

1. Ducatur circuli ABC diameter; Si igitur BC sit æqualis ipsi D, factum jam erit quod proponebatur.

- ponebatur. Etenim in circulo ABC aptata est BC rectæ lineæ D æqualis;
2. Sin autem major est BC quam D, ponatur ipsi D æqualis CE (per 3. 1.); deinde centro quidem C intervallo autem CE describatur circulus AEG (per 3. postul.), & CA jungatur (per 1. post.).

Demonstratio.

Quoniam punctum C est centrum circuli AEG, erit

$$CA = CE \text{ (per 15. def. lib. 1.)}$$

$$\text{Sed } D = CE \text{ (per constr.)}$$

Ergo recta D = recta CA (per 1. ax.).

In dato igitur circulo ABC datæ rectæ lineæ D, quæ non major est circuli diametro, æqualis aptata est CA. *Quod erat faciendum & demonstrandum.*

PROP. II. PROBL.

In dato circulo inscribere triangulum æquiangulum dato triangulo.

Sit datus circulus ABC, datum autem triangulum DEF: oportet in circulo ABC inscribere triangulum triangulo DEF æquiangulum.

Constructio.

1. Ducatur recta linea HAG contingens circulum ABC in puncto A;
2. Ad rectam lineam HG & ad punctum in ea A constituatur angulus HAC = angulo DEF (per 23. 1.);
3. Ad rectam lineam HG & ad punctum in ea A

D

rursus

rurfus constituatur angulus $GAB =$ angulo DFE & BC jungatur.

Demonstratio.

Quoniam circulum ABC contingit recta GH , a contactu autem ducta est AC , erit angulus HAC æqualis ei, qui in alterno circuli segmento consistit, angulo, videlicet ipsi ABC (per 32. 3.);

Sed angulus $HAC =$ angulo DEF (per construct.);

Ergo & angulus $ABC =$ angulo DEF (per 1. ax.).

Eadem ratione & angulus ACB est æqualis angulo DFE :

Reliquus igitur angulus BAC , reliquo angulo EDF æqualis erit (per 32. 1.)

Ergo triangulum ABC triangulo DEF est æquiangulum, & in circulo ABC inscriptum est (per 3. def. 4.).

Quod erat fac. & demonstr.

PROP. III. PROBL.

Circa datum circulum circumscribere triangulum, æquiaangulum dato triangulo.

Sit datus circulus ABC , datum autem triangulum DEF : oportet circa circulum ABC circumscribere triangulum æquiaangulum triangulo DEF .

Constructio.

1. Protrahatur EF ex parte utraqve ad puncta H, G , (per 2. post.);
2. Sumatur circuli ABC centrum K (per 1. 3.);
3. Recta

3. Recta linea KB utcumque ducatur, constitua-
turque ad lineam KB, & ad punctum in ea K
angulus BKA = angulo DEG, angulo autem
DFH = angulus BKC (per 23. 1.);
4. Per puncta A, B, C, ducantur rectæ lineæ
LAM, MBN, NCL, circulum ACB contingen-
tes (per 17. 3.)

Demonstratio.

Quoniam rectæ LM, MN, NL circulum con-
tingunt in punctis A, B, C; (per construct.) a
centro autem K ad puncta A, B, C, ductæ sunt re-
ctæ KA, KB, KC, erunt anguli ad puncta contactûs
A, B, C, recti (per 18. 3.);

Porro quoniam AMBK (quod in duo triangula
dividi potest) anguli quatuor æquales sunt quatuor
angulis rectis (per 32. 1.), e quibus anguli KAM,
KBM sunt recti; erunt reliqui AKB, AMB duobus
rectis æquales;

Sunt autem & DEG & DEF duobus rectis æqua-
les (per 13. 1.): Anguli igitur AKB, AMB an-
gulis DEG, DEF sunt æquales, e quibus AKB ipsi
DEG est æqualis (per construct.): ergo reliquus
AMB reliquo DEF æqualis erit (per 3. ax.)

Similiter demonstrabitur angulus LNM ipsi
DFE æqualis: Ergo & reliquus MLN est æqualis
reliquo EDF (per 32. 1.).

Est igitur LMN triangulum æquiangulum trian-
gulo DEF, & circa circulum ABC circumscribitur
(per 4. def. 4.)

Quod erat faciendum.

PROP. IV. PROBL.

In dato triangulo circulum inscribere.

Sit datum triangulum ABC: oportet in triangulo ABC circulum inscribere.

Constructio.

1. Secentur anguli ABC, BCA bifariam per rectas CD, BD, productas usque dum conveniant in puncto D (per 9. 1.),
2. A puncto D ad rectas lineas AB, BC, CA ducantur perpendiculares DE, DG, DH (per 12. 1.)

Demonstratio.

Quoniam angulus ABC bifariam sectus est, erit ang. ABD = angulo CBD (per construct.) & porro rectus angulus BED = recto ang. BHD (per ax. 10.); duo igitur triangula DEB, DHB habent duos angulos duobus angulis æquales & unum latus DB utriusque commune, quod scilicet uni æqualium angulorum subtenditur: Quare reliqua latera reliquis lateribus æqualia habebunt, scilicet latus EB = lateri BH, & lat. DE = lat. DH (per 26. 1.) Eadem ratione erit etiam DG = DE = DH: Ideoque centro D, intervallo autem DG vel DE vel etiam DH descriptus circulus transibit per puncta E, H, G, atque in his punctis rectas AB, BC, CA continget (per coroll. 16. 3.); propterea etiam circulus in triangulo ABC inscriptus est (per 5. def. 4.).

Quod erat faciendum.

PROP.

PROP. V. PROBL.

Circa datum triangulum circulum circum-
scribere.

*Sit datum triangulum ABC: oportet circa da-
tum triangulum ABC circulum circumscribere.*

Constructio.

1. Rectæ AB, AC bifariam secantur in punctis
D, E (per 10. 1.);
2. A punctis D, E, ipsis AB, AC ad rectos an-
gulos ducantur DF, EF (per 11. 1.)

Demonstratio.

Linæ DF, EF, ad rectos angulos ductæ, vel
intra triangulum ABC, vel in trianguli latere
BC, vel extra triangulum ABC convenient in
puncto F.

1. Convenient DF, EF intra triangulum in puncto
F (vide Fig. 1.) & BF, CF, AF jungantur.

Quoniam igitur AD est æqualis rectæ DB: bi-
fariam enim secata est AB (per construct.) recta
autem DF utrique triangulo ADF, BDF com-
munis, & angulus ADF æqualis angulo BDF
(per 10. ax.); erit basis AF = basi FB (per
4. 1.): Similiter ostendetur & CF æqualis AF:
ergo & BF = CF: tres igitur FA, FB, FC inter
se sunt æquales.

Quare centro F, intervallo autem æquali uni
ipsarum FA, FB, FC, circulus descriptus etiam
per reliqua puncta transibit: atque erit cir-
culus

culus circa triangulum ABC circumscriptus (per 6. def. 4.)

2. *DF, EF, convenient in recta linea BC, in puncto F (ut in 2. Fig.), & AF jungatur:* Similiter demonstrabimus punctum F centrum esse circuli circa triangulum ABC circumscripti.

3. *DF, EF convenient extra triangulum ABC rursus in puncto F (ut in Fig. 3.): & jungantur AF, BF, CF:*

Quoniam igitur $AD = DB$ (per constr.); communis autem & ad angulos rectos DF; basi AF basi BF æqualis erit (per 4. 1.)

Similiter demonstrabimus & CF ipsi AF æqualem esse, quare & BF est æqualis CF, rursus igitur centro F, intervallo autem æquali uni ipsarum AF, BF, CF, circulus descriptus etiam per reliqua transibit puncta; atque erit circa triangulum ABC circumscriptus.

Quod erat faciendum.

Corollarium,

Ex his manifestum est, quod, si centrum circuli intra triangulum ceciderit, angulus BAC existens in segmento semicirculo majore minor est recto: Si autem ceciderit in recta linea BC, angulus in semicirculo rectus erit: & si extra triangulum ABC, angulus in segmento minore semicirculo erit major recto. Quare si datum triangulum sit oxygenium, DF, EF intra triangulum

gulum convenient : Sin in eo fit angulus re-
ctus BAC in ipsa AC : & si fit major recto, ex-
tra ABC,

PROP. VI. PROBL.

In dato circulo quadratum inscribere.

*Sit datus circulus ABCD : oportet in circulo
ABCD quadratum inscribere.*

Constructio.

1. Ducantur Circuli ABCD diametri ad rectos
angulos inter se AC, BD (per 11. 1.);
2. Jungantur AB, BC, CD, DA (per post. 1.).

Demonstratio.

Quoniam E est centrum circuli, quatuor
autem anguli ad centrum, E constituti, scil.
AEB, AED, DEC, CEB sunt recti (per con-
struct.) ideoque omnes inter se æquales (per 10.
ax.) ; porro rectæ EA, EB, EC, ED sunt æquales
(per 15. def. 1.) :

Triangula igitur BEA, AED, DEC, CEB sunt
inter se æqualia, ac proinde bases BA, AD, DC, CB
sunt æquales (per 4. 1.) ; Quare quadrilaterum
ABCD est æquilaterum.

Rursus quoniam recta BD est diameter circuli
ABCD ; erit BAD semicirculus ; quapropter
angulus BAD rectus est (per 31. 3.) ; Cum vero
eadem ratione demonstretur reliquos angulos
ADC, DCB, CBA etiam esse rectos ; rectangulum
igitur est ABCD quadrilaterum ; ostensum autem

est æquilaterum esse : igitur quadratum est (per 29. def. 1.) & inscriptum est in circulo ABCD (per 3. def. 4.).

Quod erat faciendum.

PROP. VII. PROBL.

Circa datum circulum quadratum circumscribere.

Sit datus circulus ABCD : oportet circa ABCD circulum quadratum describere.

Constructio.

(1) Ducantur circuli ABCD duæ diametri AC, BD ad rectos inter se angulos ; & (2) per puncta A, B, C, D, ducantur rectæ FG, GH, HK, KF contingentes circulum ABCD (per 17. 3.).

Demonstratio.

Quoniam recta FG circulum contingit, a centro autem E ; ad punctum contactus A ducta est recta EA ; erunt anguli ad A recti (per 18. 3.).

Eadem ratione & anguli ad puncta B, C, D, sunt recti.

Porro quoniam angulus AEB est rectus, & EBG etiam rectus ; erit (per 28. 1.) GH ipsi AC parallela ; eadem ratione & AC parallela est rectæ FK ; quare GH & FK inter se sunt parallelæ (per 30. 1.).

Similiter demonstrabitur & utramque ipsarum GF, HK ipsi BED parallelam esse ; ideoque GF, HK etiam inter se parallelas.

Paral-

Parallelogramma igitur sunt GK, GC, AK, FB, BK; ac propterea $GF = HK$; GH vero $= FK$ (per 34. 1.).

Et quoniam $AC = BD$ (per 15. def. 1.) sed & AC quidem utriusque ipsarum GH, FK est æqualis, BD vero æqualis utriusque, GF, HK utraque igitur GH, FK utriusque GF, HK, æqualis erit. Quare æquilaterum est FGHK quadrilaterum. Dico & rectangulum esse: quoniam enim parallelogrammum est GBEA atque angulus AEB est rectus & ipse AGB angulus rectus erit, (per 34. 1.) Similiter demonstrabimus angulos etiam, qui ad puncta H, K, F sunt constituti rectos esse: Rectangulum igitur est quadrilaterum FG, HK; demonstratum autem est & æquilaterum: igitur quadratum est; & circumscriptum præterea est circa circulum ABCD.

Quod erat faciendum.

PROP. VIII. PROBL.

In dato quadrato circulum inscribere.

Sit datum quadratum ABCD: oportet in ABCD quadrato circulum inscribere.

Constructio.

1. Utraque ipsarum GH, GF secetur bifariam, in punctis, A, B (per 10. 1.)?
2. Per punctum A alterutri ipsarum GH, FK, parallela ducatur AC, per punctum vero B ducatur BD parallela alterutri GF, HK (per 32. 1.).

Dico: circulus centro E intervallo EA descriptus quadrato inscribetur.

D 5

Demonstratio.

Demonstratio.

Quadrati FGHK latus FG = lateri GH; ergo lateris FG dimidium GA æquatur lateris GH, dimidio GB (per 7. ax.), & quoniam recta AC est parallela rectæ GH, recta autem BD parallela rectæ GF; est igitur AGBE parallelogrammum habens opposita latera æqualia.

latus nempe AG = lateri BE }
& lat. GB = lateri AE } (per 34. 1.)

Sed latus AG, & GB sunt ejusdem magnitudinis (ut supra ostensum est); ergo & BE, AE sunt æquales (per 1. ax.);

Eadem ratione demonstrabitur parallelogramma esse BHEC, AEDF, eorumque opposita latera esse æqualia,

latus nempe BH = lateri EC }
& latus AF = lateri ED } (per 34. 1.)

Quoniam autem BH = GB, & AF = AG (per constr.);

erit etiam GB = EC }
& AG = ED } (per 1. ax.).

Sed GB = AG (ut supra); ergo & EC = ED.

Et rursus, quoniam ostensum est, iisdem æqualibus AG, GB lateribus, etiam æqualia esse latera BE, AE, quatuor igitur latera EC, ED, BE, AE erunt inter se æqualia. Quare centro E, intervallo EA si describitur circulus, per reliqua puncta B, C, D quoque transibit, & unumquodque quadrati latus in punctis A, D, C, B tanget; datoque igitur quadrato inscriptus erit.

Quod erat faciendum.

PROP.

PROP. IX. PROBL.

Circa datum quadratum circulum circumscribere.

Sit datum quadratum ABCD: Oportet circa quadratum ABCD circulum circumscribere.

Constructio.

Jungantur AC, BD, quæ se invicem in puncto E fecent.

Demonstratio.

Triangulorum ADC, ABC, duo latera sunt æqualia, latus scilicet AD = lateri AB; latus autem AC utriusque est commune; & quoniam basis BC etiam æquatur basi DC, erit angulus BAC = angulo DAC: angulus igitur DAB bifariam sectus est a recta linea AC.

Similiter demonstrabimus unumquemque angulorum ABC, BCD, CDA, bifariam secari a rectis lineis AC, BD.

Quoniam igitur angulus DAB angulo ABC est æqualis; erit etiam anguli DAB dimidium EAB = EBA, dimidio nempe anguli ABC (per 7. ax.); ideoque æqualibus hisce angulis opposita latera EA, EB inter se sunt æqualia (per 6. 1.)

Eadem ratione demonstrabimus & utramque rectarum EC, ED utriusque EA, EB, æqualem esse: ergo quatuor rectæ lineæ EA, EB, EC, ED inter se sunt æquales.

Centro

Centro igitur E intervallo autem æquali unī ipsarum EA, EB, EC, ED circulus descriptus etiam per reliqua puncta transibit, atque erit circumscriptus circa quadratum ABCD.

Quod erat faciendum.

PROP. X. PROBL.

Isoceles triangulum constituere, habens alterutrum angulorum, qui sunt ad basin duplum reliqui.

Isoceles triangulum ABD est construendum, cujus anguli ad basin ABD & BDA singuli sint dupli ejus ad verticem DAB.

Constructio.

1. Ponatur recta quædam linea AB, & secetur in puncto C ita, ut rectangulum comprehensum sub AB, BC, æquale sit quadrato ex CA (per II. 2.):
2. Centro A intervallo AB circulus describatur. BDF, (per 3. post);
3. In circulo BDF aptetur recta linea BD æqualis ipsi AC (per I. 4.);
4. Jungantur DA, DC; & triangulo ACD circumscribatur circulus ACD (per 5. 4.)

Demonstratio.

Quoniam rectangulum sub AB, BC æquale est quadrato rectæ AC (per constr.), æqualis autem est AC ipsi BD; erit rectangulum sub AB, BC æquale quadrato rectæ BD.

Porro

Porro, quoniam extra circulum ACD sumptum est punctum B, ab hoc autem puncto cadunt duæ rectæ lineæ BCA, BD, quarum altera quidem circulum secat, altera vero in eum incidit, & quia rectangulum sub AB, BC æquale est quadrato rectæ BD; recta igitur linea BD circulum ACD in puncto D continget (per 37. 3.);

Rursus quoniam BD circulum contingit, & a contactu D ducta est recta DC, erit angulus BDC æqualis ei, qui in alterno circuli segmento constituitur, videlicet angulo DAC (per 32. 3.);

Cum autem angulus BDC æqualis sit ipsi DAC, communis addatur CDA: totus igitur BDA est æqualis duobus angulis CDA, DAC. Sed his ipsis duobus angulis CDA, DAC etiam æqualis est exterior angulus BCD (per 32. 1.): ergo & angulus BDA æqualis est ipsi angulo BCD (per 1. ax.).

Iterum angulus BDA est æqualis angulo DBA (per 5. 1.), nam latus AB æquale est lateri AD (per 15. def. 1.) ergo & DBA ipsi BCD æqualis erit.

Tres igitur anguli BDA, DBA, BCD inter se sunt æquales.

Quoniam vero angulus DBA, vel (quod idem est) angulus DBC æqualis est angulo DCB; erit latus BD æquale lateri DC (per 6. 1.).

Sed recta BD æqualis est rectæ CA (per construct.): ergo & DC æquatur rectæ CA: quare & angulus CDA æqualis est angulo CAD (per 5. 1.): anguli igitur CDA, CAD simul sumpti ipsius anguli CAD dupli sunt,

Est

Est autem & angulus BCD æqualis angulis CDA, CAD simul sumptis : ergo & ang. BCD duplus est ipsius CAD.

Sed angulus BCD est æqualis alterutri ipsorum BDA, DBA : quare & alteruter ipsorum BDA, DBA ipsius DAB (vel CAD) est duplus.

Isoceles igitur triangulum ADB constitutum est, habens alterutrum eorum angulorum, qui sunt ad basin BD duplum reliqui.

Quod erat faciend.

PROP. XI. PROBL.

In dato circulo pentagonum æquilaterum & æquiangulum inscribere.

Sit datus circulus ABCDE: oportet in ABCDE circulo pentagonum æquilaterum & æquiangulum inscribere.

Constructio.

1. Ponatur triangulum isosceles FGH habens alterutrum angulorum ad G, H duplum anguli, qui est ad F (per 10. 4.)
2. In circulo dato inscribatur triangulum ACD, triangulo FGH æquiangulum (per 2. 4.);
3. Anguli ad Basin ACD, ADC secentur bifariam rectis CE, DB, occurrentibus circumferentiæ in punctis B, E; (per 9. 1.);
4. Ducantur rectæ AB, BC, DE, EA.

Demonstratio.

1. Quoniam uterque angulorum ACD, CDA duplus est anguli CAD, & secti sunt bifariam a rectis

rectis lineis CE, DB (per constr.); quinque anguli DAC, ACE, ECD, CDB, BDA sunt inter se æquales. Æquales autem anguli æqualibus circumferentiis insunt (per 26. 3.); quinque igitur circumferentiæ AB, BC, CD, DE, EA æquales sunt inter se. Sed æquales circumferentiæ æquales rectæ lineæ subtendunt (per 29. 3.); ergo & quinque rectæ lineæ AB, BC, CD, DE, EA inter se sunt æquales: æquilaterum est igitur ABCDE pentagonum. *Quod primo erat demonstr.*

2. Quoniam circumferentiæ AB æqualis est circumferentiæ DE (ut supra ostens) communis addatur circumf. BCD, tota igitur ABCD circumferentiæ toti circumferentiæ EDCB est æqualis.

Circumferentiæ quidem ABCD insunt angulus AED, circumferentiæ vero EDCB insunt angulus BAE: ergo & BAE angulus est æqualis angulo AED (per 27. 3.).

Eadem ratione & unusquisque angulorum ABC, BCD, CDE alterutri ipsorum BAE, AED est æqualis: æquiangulum igitur est ABCDE pentagonum. *Quod 2do erat demonstr.*

In dato igitur circulo inscriptum est pentagonum æquilaterum & æquiangulum.

Quod erat faciendum.

PROP. XII. PROBL.

Circa datum circulum pentagonum æquilaterum & æquiangulum circumscribere.

Sit datus circulus ABCDE: oportet circa circulum ABCDE pentagonum æquilaterum & æquiangulum circumscribere.

Con-

Constructio.

1. Intelligatur circumferentia tota circuli in quinque partes æquales divisa per puncta A, B, C, D, E pentagoni circulo inscripti (per 11. 4.);
2. Per puncta, A, B, C, D, E ducantur rectæ circumulum contingentes GH, HI, IK, KL, LG (per 17. 3.);
3. Sumatur circuli centrum F (per 1. 3.);
4. Jungantur FB, FI, FC, FK, FD (per 1 post.).

Demonstratio.

1. Quoniam recta IK contingit circumulum in puncto C, & a centro F ad contactum ducta est FC; erit FC ad ipsam IK perpendicularis (per 18. 3.): rectus igitur est uterque angulorum, qui sunt ad C.

Eadem ratione & anguli, qui ad puncta B, D sunt recti.

Cum autem rectus est angulus FCI, erit quadratum rectæ FI æquale quadrato rectæ FC + quadr. rectæ CI (per 47. 1.).

Eandem ob causam quadrato rectæ FB + quadr. rectæ BI æquale est quadratum rectæ FI: quare quadratum rectæ FC + quadrat. rectæ CI æqualia sunt quadrato rectæ FB, + quadrato rectæ BI (per 1. ax.).

Sed recta FC æqualis est rectæ BF, ideoque quadratum rectæ FC æquale quadrato rectæ BF: quare quadratum reliquum rectæ BI æquale est reliquo quadrato rectæ CI (per 3. ax.); æqualis igitur est recta BI ipsi rectæ CI (per 8. ax.).

Quoniam

Quoniam vero in duobus triangulis FBI, FCI
 duæ rectæ FB, BI duabus FC, CI sunt æquales,
 Communis autem utriqve FI; erit angulus BFI
 æqualis angulo IFC, & angulus BIF æqualis angulo
 FIC (per 8. 1.). Duplus igitur est BFC anguli
 IFC, & angulus BIC duplus ipsius FIC.

Eadem ratione & angulus CFD duplus est an-
 guli CFK, angulus vero CKD duplus anguli CKF.

Et quoniam circumferentia BC circumferentiæ
 DC est æqualis (per constr.) & angulus BFC angulo
 CFD æqualis erit (per 27. 3.)

Atqvi angulus BFC duplus est anguli IFC, an-
 gulus vero CFD duplus ipsius CFK (ut supra):
 æqualis igitur est angulus IFC angulo CFK (per
 7. ax.).

Sunt igitur duo triangula FIC, FCK habentia
 duos angulos duobus angulis æquales, alterum
 alteri, & unum latus uni lateri æquale, quod ipsis
 commune est nempe FC, ergo & reliqua latera reli-
 quis lateribus æqualis habent, & reliquum angulum
 reliquo angulo æqualem (per 26. 1.); recta igitur
 IC est æqualis rectæ CK, & angulus FIC æqualis
 angulo FKC.

Quoniam autem IC est æqualis rectæ CK, erit
 IK ipsius IC dupla.

Eadem ratione & HI ipsius BI dupla ostendetur.

Rursus quoniam BI ostensa est æqualis ipsi IC,
 atqve est IK quidem dupla rectæ IC, HI vero dupla
 ipsius BI; erit HI ipsi IK æqualis (per 6. ax.)

Similiter & unaquæque ipsarum GH, GL, LK
 ostendetur æqualis alterutri HI, IK: æquilaterum

E

igitur

igitur est $GHIKL$ pentagonum. *Quod primo erat demonstrandum.*

2. Quoniam angulus FIC est æqualis angulo FKC , & ostensus est ipsius quidem FIC duplus angulus HIK ; ipsius vero FKC duplus IKL , erit & HIK angulus angulo IKL æqualis (per 6. ax.)

Simili ratione ostendetur & unusquisque ipsorum IHG , HGL , GLK , alterutri HIK , IKL æqualis: Quinque igitur anguli GHI , HIK , IKL , KLG , LGH inter se sunt æquales. Ergo æquiangulum est $GHIKL$ pentagonum. *Quod 2do erat demonstrandum.*

Quare circa circulum $ABCDE$ datum circumscriptum est pentagonum æquilaterum & æquiangulum. *Quod erat faciendum.*

PROP. XIII. PROBL.

In dato pentagono æquilatero & æquiangulo circulum inscribere.

Sit datum pentagonum æquilaterum & æquiangulum $ABCDE$: oportet in $ABCDE$ pentagono circulum inscribere.

Constructio.

1. Uterque angulorum BCD , CDE a rectis CK , DF bifariam secetur (per 9. 1.);
2. A puncto I , in quo conveniunt inter se CI , DI , ducantur rectæ IB , IA , IE .

Demonstratio.

Quoniam pentagoni latus BC æquale est lateri CD (per hypoth.), & latus IC commune, duo igitur triangula IBC , ICD habent duo latera æqualia, alterum alteri,

alteri, habent vero & angulos BCI, DCI inter æqualia latera BC, CI & CD, CI comprehensos æquales: quare basis BI basi DI est æqualis, & triangulum BIC æquale triangulo DIC, & reliqui anguli reliquis angulis æquales, quibus æqualia latera subtenduntur (per 4. 1.): angulus igitur CBI angulo CDI æqualis erit.

Cum autem angulus CDE anguli CDI est duplus (per constr.), & angulus quidem CDE angulo ABC æqualis, angulus vero CDI angulo CBI æqualis; erit & CBA angulus duplus anguli CBI; ac propterea angulus ABI angulo IBC æqualis: angulus igitur ABC bifariam secatur a recta linea BI.

Similiter demonstrabitur & unumquemque angulorum BAE, AED a rectis lineis IA, IE bifariam secari. Itaque a puncto I ad rectas lineas AB, BC, CD, DE, EA ducantur perpendiculares IF, IG, IH, IL, IK.

Rursus, quoniam angulus GCI est æqualis angulo HCI (per constr.), & rectus IGC recto IHC æqualis (per 10. ax): erunt IGC, IHC duo triangula duos angulos duobus angulis æquales habentia & unum latus uni lateri æquale, commune scilicet IC, quod utriusque æqualium angulorum subtenditur: ergo & reliqua latera reliquis lateribus æqualia habebunt, atque erit perpendicularis IG perpendiculari IH æqualis (per 26. 1.)

Similiter ostendetur & unaquæque ipsarum IL, IK, IF, æqualis alterutri IH, IG, quinque igitur rectæ lineæ IF, IG, IH, IL, IK inter se sunt æquales.

Quare centro I intervallo autem æquali uni ipsarum IF, IG, IH, IL, IK circulus descriptus etiam

per reliqua transibit puncta, & rectas lineas AB, BC, CD, DE, EA continget, propterea quod anguli ad F, G, H, L, K sunt recti.

In dato igitur pentagono æquilatero & æquiangulo circulus est inscriptus. *Quoderat faciendum.*

PROP. XIV. PROBL.

Circa datum pentagonum æquilaterum & æquiangulum circulum circumscribere.

Sit datum pentagonum æquilaterum & æquiangulum ABCDE, oportet circa pentagonum ABCDE circulum circumscribere.

Constructio.

1. Uterque BCD, CDE angulorum bifariam a rectis lineis CF, DF secetur (per 9. 1.);
2. A puncto F, in quo conveniunt rectæ CF, DF, ad puncta B, A, E, ducantur FB, FA, FE.

Demonstratio.

Similiter, ut in antecedente prop. 13., demonstrabitur unumquemque angulorum CBA, BAE, AED, a rectis lineis BF, FA, FE bifariam secari.

Et quoniam angulus BCD angulo CDE est æqualis, atque est anguli BCD dimidius angulus FCD, anguli vero CDE dimidius CDF; erit FCD angulus æqualis angulo FDC (per 7. ax.); quare & latus FC lateri FD est æquale.

Eadem ratione demonstrabitur unaquæque ipsarum FB, FA, FE æqualis alterutri FC, FD: quinque igitur rectæ lineæ FA, FB, FC, FD, FE sunt inter se æquales, Ergo centro F & intervallo æquali

æquali uni ipsarum FA, FB, FC, FD, FE circulus descriptus etiam per reliqua transibit puncta, eritque circumscriptus circa pentagonum æquilaterum & æquiangulum ABCDE. *Quæ faciendum.*

PROP. XV. PROBL.

In dato circulo hexagonum æquilaterum & æquiangulum inscribere.

Sit datus circulus ABCDEF: oportet in circulo ABCDEF hexagonum æquilaterum & æquiangulum inscribere.

Constructio.

1. Sumatur circuli ABCDEF centrum G (per 1. 3.);
2. Ducatur circuli ABCDEF diameter AD; & centro D intervallo autem DG describatur circulus EGCH (per 3 post.);
3. A punctis E, C per centrum G ducantur rectæ EB, CF; & jungantur AB, BC, CD, DE, EF, FA: Dico hexagonum ABCDEF æquilaterum esse & æquiangulum.

Demonstratio.

1. Quoniam G est centrum circuli ABCDEF, D vero est centrum circuli EGCH erit Recta GE = GD, & recta DE = GD (per 15. def. 1.), ideoque recta GE = rectæ DE (per 1. ax.): æquilaterum igitur est GED triangulum tresque ipsius anguli EGD, GDE, DEG sunt inter se æquales (per 5. 1.)

Sunt autem & hi tres anguli simul sumpti æquales duobus angulis rectis (per 32. 1.); unusquis-

que igitur ipsorum trium angulorum EGD, GDE, DEG est tertia pars duorum rectorum.

Similiter ostendetur triangulum GCD esse æquilaterum, ejusque tres angulos inter se esse æquales & unumquemque horum angulorum DGC, GCD, CDG esse tertiam partem duorum rectorum: quare duo anguli EGD, DGC sunt inter se æquales.

Quoniam recta CG insitens rectæ EB angulos, qui sunt deinceps CGE, CGB, duobus rectis æquales efficit; angulus autem CGE æquatur angulis EGD, DGC, quorum unusquisque est una tertia pars duorum rectorum; reliquus igitur angulus CGB erit etiam una tertia pars duorum rectorum; quare anguli EGD, DGC, CGB, sunt inter se æquales.

Cum vero anguli BGA, AGF, FGE ipsis EGD, DGC, CGB angulis ad verticem sint oppositi & propterea æquales (per 15. 1.): sex igitur anguli EGD, DGC, CGB, BGA, AGF, FGE sunt inter se æquales: & sex proinde circumferentiæ AB, BC, CD, DE, EF, FA, quibus isti æquales anguli insistunt, inter se sunt æquales (per 26. 3.).

Quæ autem circumferentias ipsas æquales subtendunt rectæ lineæ AB, BC, CD, DE, EF, EA, etiam æquales sunt (per 29. 3.): quare æquilaterum est hexagonum ABCDEF. *Quod primo erat demonstr.*

2. Quoniam circumferentia AF æqualis est circumferentiæ ED, communis addatur circumferentia ABCD: tota igitur circumferentia FABCD æqualis est toti circumferentiæ EDCBA (per 2. ax.); & propterea, qui æqualibus ipsis circumferentiis insistent anguli AFE, DEF æquales sunt (per 27. 3.).

Similiter

Similiter ostendentur & reliqui anguli hexagoni ABCDEF sigillatim æquales alterutri ipsorum AFE, DEF: est igitur æquiangulum ABCDEF hexagonum.

Quod 2do erat demonstr.

In dato igitur circulo inscriptum est hexagonum æquilaterum & æquiangulum. *Quod erat faciendum*

Corollarium.

Ex hoc manifestum est hexagoni latus circuli semidiametro æquale esse.

Et si per puncta A, B, C, D, E, F ducamus contingentes circulum, circa circulum circumscribetur hexagonum æquilaterum & æquiangulum, ad modum eorum quæ de pentagono dicta sunt. Ad quorum modum etiam dato hexagono circulum inscribemus & circumscribemus.

PROP. XVI. PROBL.

In dato circulo quindecagonum æquilaterum & æquiangulum inscribere.

Sit datus circulus ABCD oportet in circulo ABCD quindecagonum æquilaterum & æquiangulum inscribere.

Constructio.

1. Circulo ABCD inscribatur triangulum æquilaterum ACD (per 2. 4.);
2. Eidem circulo inscribatur etiam pentagonum æquilaterum (per I. 4.).
3. Circumferentia BC dividatur bifariam in puncto E (per 30. 3.);

Dico utrumque rectarum BE, EC esse latus quindecagoni circulo inscribendi.

Demonstratio.

Si tota circuli circumferentia in quindecim partes æquales secta concipiatur, trianguli æquilateri latus AC ab ipsis æqualibus quindecim partibus auferet partes quinque æquales;

Pentagoni vero æquilateri latus AB earundem partium tres partes æquales auferet, circumferentia igitur AB lateris pentagoni a circumferentia ABC lateris trianguli ablata, relinquetur circumferentia BC, duas partes decimas quintas totius circuli circumferentiæ comprehendens: quare, ipsa BC circumferentia in puncto B bifariam secta, erit utraque rectarum BE, EC una decima quinta pars totius circumferentiæ ABCDA.

Si igitur dato circulo ABCD in continuum aptentur rectæ lineæ æquales uni ipsarum BE, EC (per 1. 4.), erit in ipso inscriptum quindecagonum æquilaterum, & simul æviangulum (per 27. 3.),

Quod erat faciendum.

Ad modum autem eorum, quæ dicta sunt de pentagono, si per circuli divisiones ducamus rectas lineas circulum contingentes, circa ipsum circumscribetur quindecagonum æquilaterum & æviangulum. Et insuper ad modum eorum, quæ dicta sunt de pentagono, dato quindecagono æquilatero & æviangulo circulum inscribemus & circumscribemus.